

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı Görev Ekibi (ADITT)

Görev Tanımı

Türkiye’de Yaşlılık ve Engellilik:

Türkiye, 9,1 milyon insanı etkileyen depremin damgasını vurduğu karmaşık bir insani durumla karşı karşıya. Durumun yerinden edilme, mevcut destek ağlarının kaybı ve özelleştirilmiş sağlık hizmetlerine erişimin azalması gibi kesişen sorunlar nedeniyle kırılabilirliği daha da artan yaşlı ve engelli bireyler üzerindeki olumsuz etkisi daha da baskın. Hala devam eden ve büyük ölçüde mülteci akınına yol açan Suriye krizi durumun ciddiyetini daha da artırıyor. Türkiye, 3,7 milyon geçici koruma altındaki Suriyeliye ve uluslararası koruma statüsüne sahip ve sığınma talebinde bulunan 330.000 kişiye ev sahipliği yapmaktadır. Ülkedeki engelli birey sayısının daha önce var olanlara deprem nedeniyle oluşan yeni engellilik durumlarının eklenmesiyle artması öngörülmektedir. Yaşlıların ve engelli bireylerin kendilerine özgü ihtiyaçları, halihazırda yerinden edilme, yardımcı cihazların kaybı veya yokluğu, şiddete ve ayrımcılığa daha fazla maruz kalma ile ilişkili artan risklerle mücadele ederken daha belirgin hale gelmiştir.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 2011 tarihli en güncel araştırmasına göre en az bir engeli olan nüfusun genel oranı %6,9'dur. Engellilik oranının en yüksek görüldüğü yaş aralığı %12,1 ile 55-59 yaş grubundur. Ayrıca, 75 yaş ve üzeri bireylerde en az bir engeli olan bireylerin oranı %46,5 gibi ciddi bir orana sahiptir. Engellilik oranına göre cinsiyetler karşılaştırıldığında ise her yaş grubundan kadınların genellikle erkeklere kıyasla daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. Bu istatistikler, farklı yaş gruplarında değişen engellilik yaygınlığını vurgulayarak, engelli bireylerin yaşamları boyunca karşılaştıkları ihtiyaç ve zorlukların ele alınmasının önemini vurgulamaktadır.¹ Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından hazırlanan en son rapor 2011 yılına ait olduğundan, özellikle 2011 yılından bu yana çatışmaya eğilimli bölgelerden ülkeye büyük bir insan akışına (son 10-12 yılda 3,5 milyondan fazla) neden olan Suriye iç savaşının patlak vermesinden sonra, ülkede engelli bireylerle ilgili mevcut durumu net olarak görmek mümkün değildir.² Türkiye'de 2010 yılında 5.327.736 olan yaşlı nüfus, son on yılda %49 artarak 2020 yılında 7.953.555'e ulaştı. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı da önemli ölçüde artarak 2020'de 1935'e göre 2,4 kat artışla %9,5'e yükseldi. Nüfus projeksiyonları, yaşlı nüfusun artma eğiliminin devam etmesinin beklendiğini göstermektedir. Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2025 yılında %11, 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3, 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında %25,6 olacağı tahmin edilmektedir.³

Depremden etkilenen bölgelerde engelli ve yaşlı bireylerin yaygın varlığına ve artan ihtiyaçlarına rağmen, mevcut değerlendirmeler bu gruplar için erişilebilir ve özelleştirilmiş insani müdahalenin sağlanmasında mevcut boşluklara işaret etmektedir. Şubat 2023'te MIRA kilit paydaşları, barınma ve sanitasyon tesislerinin erişilebilirliğindeki mevcut boşlukların yanı sıra engelli bireyler için özelleştirilmiş ve hedefli yardım

¹ Ministry of Family and Social Services. (2021). *Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni*. Retrieved from https://www.aile.gov.tr/media/88684/eyhgm_istatistik_bulteni_temmuz2021.pdf

² Presidency of Migration Management. (2023). *Güncel veriler*. Retrieved from <https://www.goc.gov.tr/guncel-veriler>

³ Turkish Statistics Institute (TUIK). (2022). *İstatistiklerle Yaşlılar*. Retrieved from <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Yaşlılar-2022-49667&dil=1#:~:text=TÜİK%20Kurumsal&text=Yaşlı%20nüfus%20olarak%20kabul%20edilen,9%2C9'a%20yükseldi>

eksikliğine dikkat çekmişlerdir. Değerlendirilen 120 ilçenin 57'sinde, kilit paydaşlar bölgelerinde özellikle engelli bireylere yönelik hiçbir insani yardım sağlanmadığını bildirmişlerdir.⁴

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı Görev Ekibi Temel Görevleri:

Engelli ve yaşlı bireylerin yaşadığı dışlanma ve kırılanlıkların farkında olan Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı Görev Ekibi, farklı insani yardım ve kalkınma programlarına engelli ve yaşlı bireylerin dahil edilmesinin anaakımlaştırılması için koordinasyon mekanizmalarına ve paydaşlara kaynak görevi görecektir.

1- Koordinasyon:

- Bilgi alışverişinde bulunmak ve diğer paydaşlara teknik destek sağlamak için Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı uzmanlarını tek bir forumda bir araya getirmek.
- Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı çalışmalarını hem insani hem de kalkınma düzeylerinde koordine etmek ve uyumlu hale getirmek.
- Engelli ve yaşlı bireylerin yerel ve ulusal temsilci kuruluşlarıyla iletişimlerini ve ağ oluşturma becerilerini güçlendirmek.
- Engelli ve yaşlı bireylerin kuruluşlarını, Görev Ekibi tarafından yürütülen tartışmalara ve girişimlere aktif olarak dahil etmek.
- Türkiye'deki toplum temelli kuruluşlara, forumlara ve ağlara aktif olarak katılım sağlamak ve desteklemek

2- Hak Savunuculuğu:

- Kamu kurumları dahil olmak üzere ilgili paydaşlarla farklı koordinasyon toplantılarına aktif katılım göstermek.
- Değerlendirmelere veya izleme raporlarına yaş ve engellilik bileşenlerini dahil edilmesi amacıyla diğer sektörlerin kullanımı için temel mesajlar ve önerilen araçlar/göstergeler geliştirmek
- Türkiye'deki kapsayıcı insani yardım ve kalkınma programlarının finanse edilmesi için bağışçılarla birlikte savunuculuk yapmak.
- Engelli ve yaşlı bireylerin haklarını savunmak, yasal haklarının korunmasını ve desteklenmesini sağlamak.

3- Teknik Destek:

- Yaşlılık ve engellilik kapsayıcılığının anaakımlaştırılması ile ilgili konularda diğer sektörlerde teknik destek sağlamak.
- Aktörler tarafından yürütülen insani yardım ve kalkınma programlarında Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı alanında boşlukları ve önceliklerini belirlemek ve bunların çözümlenmesinde yol haritaları geliştirmek.
- Farklı sektörlerde belirlenen ihtiyaçlara ve boşluklara göre uyarlanmış teknik materyaller, kılavuz notlar ve farkındalık mesajları geliştirmek

⁴ OCHA. (2023). *Joint Multi-Sector Initial Rapid Needs Assessment (MIRA) Report*.

- Ulusal makamların ve sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik çalışmaları desteklemek.
- İlgili eğitim fırsatlarını ve araçlarını paydaşlar arasında yaygınlaştırmak.
- Alandaki farklı ihtiyaçlara göre uyarlanmış farkındalık ve eğitim materyalleri geliştirmek.
- Kapsayıcı iletişimi teşvik eden iletişim stratejileri ve materyalleri geliştirmek ve bilgilerin engelli ve yaşlı bireyler için erişilebilir olmasını sağlamak.

4- Değerlendirme, Analiz ve Bilgi Paylaşımı:

- Farklı topluluklar arasında engelli ve yaşlı bireylerin karşılaştıkları zorluklar, ihtiyaçları ve öncelikleri ile ilgili verilerin toplanmasını teşvik etmek.
- Araştırma ve değerlendirmeyi planlarken ve/veya yürütürken diğer aktörlere teknik destek sağlamak.
- Görev Ekibi üyeleri ve ilgili sektörler ve çalışma grupları arasında öğrenilen dersleri toplamak, belgelemek ve paylaşmak.
- İlgili bilgileri ve faydalı kaynakları Görev Ekibi üyeleri ve ilgili çalışma grupları arasında yaygınlaştırmak.
- Yaş ve engelliliğe göre ayrıştırılmış veri toplama ve raporlamayı geliştirmek için izleme ve değerlendirme çalışma grubu ve bilgi yönetimi çalışma grubu ile iş birliği içinde çalışmak.
- Hizmetlerle ilgili bilgilerin erişilebilir olmasını ve her türlü engeli kapsammasını sağlamak.

Görev ve Sorumluluklar:

1- Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı Görev Ekibi Eş-başkanlarının Görev ve Sorumlulukları:

- Görev Ekibi Eş Başkanları, bir BM ajansı temsilcisi, bir Uluslararası STK temsilcisi ve bir Ulusal/Yerel STK temsilcisinden oluşacaktır.
- Farklı koordinasyon mekanizmalarına (Bölgesel, 3RP, vb.) düzenli katılım ve temsil sağlanacaktır.
- Yaşlılık ve engellilik kapsayıcılığının anaakımlaştırılmasıyla ilgili boşlukları belirlemede öncülük edeceklerdir.
- Görev Ekibi eş başkanları, Görev Ekibi üyeleri için temel öncelikleri ve odak alanlarını belirlemelidir.
- Saha düzeyinde öncelikler doğrultusunda çalışma planları geliştirmek.
- Görev Ekibi üyeleriyle düzenli toplantılara başkanlık edeceklerdir.
- Farklı çalışma gruplarında ve sektörlerde Görev Ekibini temsil edecek odak noktaları belirleyeceklerdir.
- Yaşlılık ve Engellilik alanında uzman olan kuruluşların katılımına ön ayak olacaklardır.
- Görev Ekibi eş başkanları, üyeler arasında araştırma ve kapsayıcı veri toplamayı koordine edecek ve destekleyecektir.
- Görev Ekibinin düzenli toplantılarına ek olarak, ilgili tüm sektörlerin üyeleriyle üç ayda bir açık bir toplantı organize edeceklerdir.
- Görev Ekibi üyelerinin seçim sürecine liderlik edeceklerdir.

2- Görev Ekibi Üyelerinin Görev ve Sorumlulukları:

- Görev Ekibinin aylık toplantılarına düzenli katılım göstermek.
- Görev Ekibinin ricası üzerine teknik dokümanları ve araçları incelemek. Ek olarak, görev ekibi veya diğer ilgili aktörler tarafından geliştirilen belgeleri gözden geçirmek ve bunlarla ilgili geri bildirim vermek.
- Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı Görev Ekibini farklı koordinasyon mekanizmaları altında diğer sektörlerde ve çalışma gruplarında temsil etmek.
- Yaşlılık ve engellilik kapsayıcılığının anaakımlaştırılması konusunda savunuculuk yapmak ve diğer aktörlerin duyarlılığını artırmak.
- Parçası olduğunuz kurum ve kuruluşlarda kapsayıcılık konusunda bağlılık göstermek.
- Uygun durumlarda, Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı çalışmalarını desteklemek için hem finansal hem de finansal olmayan kaynakları harekete geçirmek.

Üyelik Koşulları:

- Bağımsız yaşlı ve engelli hakları aktivistleri ve yerel ve ulusal yaşlı ve engelli derneği temsilcileri.
- Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların yaşlılık ve/veya engellilik alanında danışmanları ve/ya uzmanları.
- Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların yaşlılık ve engellilik kapsayıcılığı odak kişileri.
- Kapsayıcılık ile ilgili teknik uzmanlık ve kapasiteye sahip olmak.
- İnsani yardım ve kalkınma programlamasında yaşlılık ve engellilik kapsayıcılığının anaakımlaştırılması alanında bilgi sahibi olmak.
- Yaşlılık ve engellilik kapsayıcılığının anaakımlaştırılması programlarında deneyim sahibi olmak.
- Türkiye'deki koordinasyon yapısı hakkında bilgi sahibi olmak.
- Aylık toplantılara (yüz yüze veya uzaktan) katılabilecek olmak.
- Görev ekibi için adanmış ve gerekli kapasiteye sahip bir kişiyi görevlendirmek. Kurum ya da kuruluş, gruba düzenli katılım sağlayabilecek teknik deneyime sahip asil bir odak kişisi ve bir alternatif odak kişisi belirlemek.
- Kapsayıcı müdahaleleri desteklemek için kaynakları ve araçları tahsis etme becerisine sahip olmak.
- Temel İnsani Yardım ve Koruma İlkelerine bağlı olmak.